

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конте почт. шкідл. 143322.
Кавеса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 500 год.
Частіше 14-00
Піврічне 20-00
Річне 40-00

ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 долар.
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 зол., Швейцарії 7-50 зол.
Швейцарії 5 шв. фр., Чехословач-
чині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Бол-
гарії 7-50 зол., Австрії 7-50 зол.
Збіра адреса і год.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

УСІ ПОБІДИЛИ!...

Більшість несподіваних виборів у Німеччині: Гінденбург 18 мільйонів та Гітлер 11 мільйонів голосів.

Здається, що в історії всенародних виборів мало можна би знайти таких випадків, коли якийсь-будь їх учасник сам признав би свою поразку. Завжди найдеться якийсь такий „але“, завжди можна так інтерпретувати однієї цифри голосів, що найбільш очевидна програна покажеється раз „побідою“. Так і з несподіваними президентськими виборами в Німеччині: за ці останні три дні, які ділять нас від того великого німецького всенародного голосування, німецькі органи преси так перетрусли кожну рису кожної виборчої цифри, так її розглядали під партійними мікроскопами, що сторонній читач може цілком обитися з пантелику: читати ліберальний „Берлінер Тагеблат“, чи націоналістичний „Люккаль-Анцайгер“, чи чи гітлерівський „Фелькшер Беобхachter“, чи соціалістичний „Формерте“ — не кажучи вже про комуністичну пресу, яка сиди не доходить, — скрізь та сама пуста побідою фанфари! Чудо, не вибори...

Сухі цифри нашим читачам уже відомі. Коротко: кандидат л. зв. бльоку Бріннга, від католицького центру до соц.-дем. включно, дотеперішній президент Гінденбург отримав (округло) 18 1/2 мільйонів Гітлер 11 мільйонів, комуніст Тельман 6 мільйонів, націоналіст („нім.-нац.“ Гугенберга) 2 1/2 мільйони; п'ятий кандидат Вінтер, та розстріляний голоси забрала разом 120 тисяч голосів. Гінденбургів забракло всього 168.400 голосів, щоб перейти у перших виборах і тому відбувається ще другі, рішачі, вибори — 10. квітня. До них стануть лише три перші кандидати, а до справді: кандидатури Гітлера і Тельмана це вже лише так аван „Пальмандтатен“, для підрахування голосів, бо вибір Гінденбурга не підлягає найменшому сумніву.

Одне таке твердження безумовно не вичерпує справи. Зрештою вважає на це й обставина, що ні Гітлер ані Тельман, себто два крайні німецькі табори не зрештували з дальшої боротьби. І це не є пуста демонстрація. Бо хоча в цьому випадку, у несподіваних чи квітневих президентських виборах, ця справа програна, та проте 11 мільйонів адекларованих прихильників Гітлера, які оперлися німцям імені старого маршала, та 6 мільйонів організованих комуністів — це армії, яких не можна переоцінювати й легковажити. І тут приходять починаючи пригадки: Отже при парламентарних виборах у вересні 1930 р. партія Гітлера збрала несповна 6 1/2 мільйонів голосів, — іншими словами, за півтора року її зріст величезний записав нових 5 мільйонів голосів!

Приблизно так само зросли в силу комуністи. Це пересування на крайній крилі діється частково злито „німецьких націоналістів“ Гугенберга та поміркованих партій (головно соц.-демократів), та частково через розагітування інтелектуальних мас. Тому навіть при своїй несподіваній програві — гітлерівці отримали таку найсильнішу політичну партію Німеччини, а їхнім найнебезпечнішим суперником є завжди комуністи, може навіть не силою голосів, лише тими самими засобами безоглядної агітації і пропаганди, до яких належать і засоби терору. Практично нова „проба сил“ виявилася 17. квітня, при виборах до пруського сейму, який нині є творчим соціалістичною демократією і поміркованих мішанських партій. Коли вислід президентських виборів є повною перемогою Гітлера, який не вагався саянути відразу по найвищій гідності у державі, то вислід виборів до пруського сейму буде рішати про владу у найважливішій складовій частині держави.

Нас, чужинців, цікавлять у таких виборах особливий їх момент, які є для нас „атракцією“, на яку там, у Німеччині, ніхто не звертає в увазі, як на щось самоозрозуміле. Отже передовсім: величезна громадянська активність, дисциплінованість і організованість. Голосувало (пересічно) 87 відст. громадян (35 мільйонів віддало свої голоси) і в деяких містах (напр. у Ляйпцігу) фреквентція голосуючих дійшла до 95 відст. Про другий момент згадував уже єврейський посол Ст. Стронський із соймової трибуни: Гінденбургів, мон-

лів, бракувало лише 160.000 голосів, через які треба ставити ще раз на ноги цілий державний апарат і повторювати цілу складну виборчу роботу, а проте і той дрібни голосів ніхто не зліста! І в Німеччині напевне навіть і не подумав та не думає ніхто про таку „можливість“. Врешті, третя питома риса високої культурної і політичної зрілості країни і нації: аразонний лад і порядок при виборах. При всій розпудраності партійної німецької гризні в останніх роках — сам день виборів, за виключенням виняткових випадків, — на-

В обороні рідної землі.

Промова сенатора Ю. Павлюковського на пленумі сенату дня 10 березня 1932 в справі закону про військову колонізацію.
(Докінчення.)

Закон, який тепер обговорюємо — зовсім новий. Його мета рятувати з одного боку те, що вже зробили, а з другого це закон фундаційний, бо ті, що землю дістали за гроші, тепер мають дістати задурно. Мають дістати земаю і такі, що не мають кваліфікації, тому треба буде наново їх кваліфікувати; маю тут на думці родини по вбитих жовнірах, про яких попередній закон не казав нічого.

На підставі обчислень Найвищої Контрольної Палати та даних представлених у земельній і бюджетовій комісії та на пленумі сейму 1923 р., виходить, що в 4000 закваліфікованих жовнів поль. війська. Чи ж можна казати про ліквідацію військової колонізації?

ЗЕМЛЯ ЗАДУРНО.

Урядовий проект має нові пригоди; обставини для закваліфікованих жовнів, що осіли на рідзі. У першій мірі це ті, що придбали землю за гроші силою закону з 15. липня 1920. і закону з 28. грудня 1925. Іх можна звільнити від решти ціни купна державної землі, а бачимо, що таких є 9.000. Далі арендарі державної землі мають дістати задурно арендовану землю і можливе, що їх звільнить від довгу. Вже закваліфікованих є 30.000 осіб, а фактично на підставі старого закону посадили вже 8.000.

Коли військова колонізація має за собою різні успіхи і 10 літ праці, то питаю, чому земельної культури не розвинули, дарма, що мали стільки різних підмод? Новий державний проект вводить теж одну новину в ст. 4. тому, що забезпечує даровий придля землі на осадничій організації осадників: на народні доми, молочарні, школи та кооперати.

ХТО ДІСТАЄ ЗЕМЛЮ?

Хто думає господарськими і правничими категоріями, а не політичними, які закривають йому дійсність, мусить сказати, що де факто та де віре державний проект зовсім є новим законом про військову колонізацію, бо військова колонізація тощо беручи охопила нижче 5.000 родин, а решту насадили іншим способом. Тепер має дістати землю задурно кожний колоніст і члени родини вбитих, які ніколи не були колоністами мають дістати її для суспільної мети. Так хотіли рятувати колонізацію, яка під господарським оглядом заломалася.

Точно беручи на військове осадництво зужили при парцеляції 142.000 гект., отже виходило би, що тут здебільша створили самостійні господарства. Чому ж ці самостійні господарства заломалися? Усе те, що передавали на пленумі сейму не є доказом високого рівня господарської культури колоністів.

Чи думаєте про свою будучність?

Якщо так, то складайте свої охадності в Кооперативному Банку „Дністер“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

Цілому великому терені німецької держави минуло зовсім спокійно, а майстерна техніка виборів надзвичайно величезна всім громадянам виконання їх громадського обов'язку.

Ці „дрібниці“ для нас цікавіші, ніж найбільш сенсаційні цифри. І ці характеристичні моменти виборчого акту свідчать про те, що в неділю дійсно побідили всі німці!.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ.

Військова колонізація це спеціальна парцеляція, основана на певній спеціальності. Ця парцеляція збрала з місцевих запасів землі 142.362 гект. і створила з них 8.000 військових селитб. Пригаду, що дійсна парцеляція в усіх державах за 12 літ створила 36.000 господарств, забравши на це 86.000 гект. рідзі.

Вирінає тепер питання, чи варто 142.506 гект. землі на східних окраїнах доводити до такого стану, що нині знов треба рятувати ціле військоове осадництво перед компромітацією і далі робити асигнації та доплати.

Мая великі сумніви, чи серед нищівної господарської нужди великі фінансові затрати автані з уведеним наміреним законом, які оціню на 8 міль. дол. є нині виправдані. Це-ж гроші, що в порівнянні з доходом із оборотного фонду земельної реформи рівні майже дворічним його доходам.

ЧОМУ ВИСТУПАЄМО ПРОТИ НЕЇ.

Слід згадати ще одне. Докорять нам, що ми виступаємо проти військової колонізації на т. зв. „жресах“ як проти засобу колонізації. Це не зовсім вірно. Навіть великим шматом землі не можна змінити етнічного обличчя нашої землі. Може українське населення не боїться цього найбільше.

Ми виступаємо проти колонізації головню тому, що вважаємо її засобом напівприватизації місцевого населення. Напівприватизація доведе нас до різних таких господарських ситуацій і не дозволить нам розвинути духової культури нашої простотворді так, якби ми цього бажали.

Не можна в добі національних прав погодитись із поглядом, який ми чули із цієї трибуни, що хто здобув землю, той має до неї право. Прав народу до землі я не раз би вважав за справедливе. Хто здобув землю іншого народу має право до громадян, які на цій землі живуть, але до землі народу не має права.

Не можна теж погодитись із тим, що національний момент вилімінували із закону. Коли закон каже про надавання землі жовнірам польського війська, то тут іде справа тільки про особу польського солдата, а не про польськість. Вражає наші національні почування тільки те, що цей закон надаючи їм землю робить це на наші українські етнографічні території.

Гадаю, що в ХХ-ім віці не слід бавитись у осадницьке військо Суллі, не слід творити військової колонізації. Ми вросли в цю нашу рідну землю і цієї землі не покинемо.

Замах на литовський консулят.

БЕРЛІН, 17. III. ПАТ. На будинок литовського консуляту в Берліні виконали вчора замах. Трох молодих людей обиднали акція консуляту камінням. Поліція арештувала одного з них, що досі не подав свого назвища. Безсмерт-

но перед тим кілька редакцій берлінських щоденників дістали телефонічне повідомлення, що члени революційної націоналістичної партії, т. зв. групи Штрассера виконають замах на литовський генеральний консулят.

Розклад польського пролетаріату.

Кілька уваг з приводу повної невдачі генерального страйку.

Як протест проти задуманих реформ соціального законодавства, зверненого проти інтересів працюючих, ГПС проголосила на день 16. п. м. генеральний страйк. Правда, відпала головна безпосередня причина страйку, якою було включення до президентських повноважень права декретувати всякі зміни соціального законодавства. Ці справи з отих повноважень виключено, але видно ГПС рішила не відкликати страйкового гасла з пресіжових моментів, рахуючи при цьому на страйкові настрої у важкому промислі (гірництво, гутництво) та на загострення опозиційної атмосфери у цілій державі. Рахунок був правильний, але вислід — скандальний. Що й казати: такого провалу генерального страйку, який стався в останню середу, не сподівалися певне найгірші песимісти зпоміж ГПС та всіх людей, які прив'язують поважне значіння до організованого професійного руху, і про такий провал не мріяли певне найбільші оптимісти з ББ.

Докладних звідомлень з цілої Польщі немає ще у цьому моменті, але загальний образ учорашнього дня достатньо характеризують такі дані: у цілій державі нормально функціонувала залізнична комунікація, навіть залізничні майстерні майже скрізь були у повному русі; зовсім правильно працювала пошта і телеграф, — іншими словами: зовсім остеронь від страйку остав нерва державного організму, по якому генеральний страйк без завади в першу чергу. Параліжуючи комунікацію — генеральний страйк відбивається найширшим відгуком, серед найширших верств населення і шойно тоді є могутньою демонстрацією. Як бачимо, в даному випадку, цієї демонстрації зовсім не було.

Мало того: всяка акція, обрехована на цілий державний терен, мусить передусім охопити столицю держави: шойно тоді вона має політичний зміст. Тимчасом у середу, як читаємо з телеграм і телефонатів, Варшава зовсім

так якби не знала про страйк! Вранці, як щодня, вийшли на місто трамваї й автобуси, появились усі газети (як на глум „страйкував“ лише „Робітник“), працювали всі державні, комунальні і приватні установи по фабриках, не ставився до праці лише мінімальний відсоток робітників. Коли навіть тут і там солідарно і дисципліновано відгукнулися на страйковий поклик деякі провінційні професійні робітничі організації (нпр. друкарські складачі у Львові), то вони остали самітні і покинуті деде сильнішими столичними організаціями!

Це надзвичайно характеристичний симптом: Він свідчить про розклад усього організованого робітничого руху в Польщі, про збайдужілість працюючих мас не лише до суто-політичних справ, але й тих, які безпосередньо, матеріально їх торкаються. На цю апатію й інерцію склалися два чинники: 1) плинна шостилітня політична робота „санациї“, яка підірвала авторитет усіх польських політичних партій, що кермували польським робітничим рухом (ГПС., НРП., ХД.) та довела до розколів у професійних організаціях і 2) такі матеріальні злидні, що серед них спараліжована вже охота до якої-небудь боротьби, до якоїнебудь самооборони.

Володіючий політичний табор буде напевне радіти провалом генерального страйку, доказуючи, що не існує у Польщі площина соціально-економічної боротьби як площина політичних зударів. Однак, нам здається, нічого тут і „санациї“ радуватися: бо нічого не може бути гіршого для держави і громадянства, як стан психічного задеревіння і знеохоти взагалі до якихнебудь — добрих чи злих — поривів. У середу виставив собі препогане свідцтво не тільки польський працюючий світ, але взагалі ціла польська громадська думка. Шож торкається польського робітничого пролетаріату — то він дав у середу доказ повного свого розкладу.

— о —

Останні жнива в числах.

На основі офіційного звідомлення в р. 1931 обсягну у нас поодинокими родами збіжжя таку площу (в тисячах гектарів):

	пшениця	жито	ячмінь	овес
Львівщина	206,1	330,6	106,2	246,7
Станіславщина	90,0	108,5	33,5	80,4
Тернопільщина	223,1	184,9	143,9	105,3
Волинь	228,9	398,2	131,8	189,5
Полісся	20,3	298,4	39,1	79,8
разом:	768,4	1.320,6	454,5	701,7

Загально зібрано в тисячах сотнарів:

	пшениця	жито	ячмінь	овес
Львівщина	2.010,3	2.842,3	957,7	1.961,7
Станіславщина	990,3	988,8	352,8	809,5
Тернопільщина	2.426,5	1.430,3	1.490,3	1.007,8
Волинь	2.538,6	3.039,0	1.496,2	1.349,2
Полісся	193,5	2.105,6	315,6	639,8
разом:	8.159,0	10.406,0	4.612,6	5.768,0

Наші землі (крім невичисленої тут Холмщини) партиципують в усіх засіяній площі в цілій Польщі і в цілому зборі таким відсотком:

	Прод. всієї обсягнутої одним родом площі	Прод. всього збору одного збіжжя
пшениця	42%	36%
жито	22%	18%
ячмінь	35%	31%
овес	32%	24%

Разом усіх родів збіжжя обсягну наші землі у відношенні до цілої Польщі 29,4% площі і дали збір у відношенні до цілого збору у висоті 24,6%. Тому вислід у загальному зборі менше корисний для нас, ніж протисті обсягнутої площі, бо збір з однієї площі є у нас нижчий, ніж пересіч цілої Польщі, як про це свідчать отсі числа:

	Збір в сотнарах з гектара:			
	пшениця	жито	ячмінь	овес
Львівщина	9,8	8,6	9,0	8,0
Станіславівщина	11,0	9,1	10,5	10,1
Тернопільщина	10,9	7,7	10,4	9,6
Волинь	11,1	7,6	11,4	7,1
Полісся	9,5	7,1	8,1	8,0
Пересіч цілої Польщі	12,5	9,9	11,6	10,6

Коли би наші землі дали бодай такий збір з однієї площі, як він є в цілій Польщі (а він розмірно дуже низкий), то булаб надвигжжя збіжжя у нас на 17.980 вагонів зерна, або окола

26.835.000 зол., коли рахувати тільки по 15.— зол. за сотнар збіжжя. З цього видно, які великі втрати несуть наші хлібороби через те, що не використовують належної збору з однієї площі. Інша справа, що багато причин, чому це не діється, лежить поза нами, але немало й у нас самих занедбання, головню брак хліборобського знання й хліборобської освіти.

Замітне те, що наші землі дають більше 1/3 частини всього збору пшениці в Польщі і близько 1/3 частини збору ячменю.

Щодо бараболі, то у нас їх засаджено (в тисячах гектарів) і зібрано (в тисячах сотнарів та осягнуто з гектара (в сотнарах):

	площа	збір	збір з гект.
Львівщина	211,0	20.956	99
Станіславщина	101,1	11.480	114
Тернопільщина	127,6	15.111	118
Волинь	156,3	14.876	95
Полісся	143,0	11.952	84
Пересіч цілої Польщі	—	—	114
разом	739,0	74.375	—

В пересічі зібрано на наших землях по 100,6 сотнара бараболі з гектара. Наш збір бараболі виносить 24% всього збору в Польщі, а площа наших земель ужита під управу бараболі виносить 26% всієї площі, зайнятої під бараболі в цілій Польщі. Наше недотягнення у відношенні до всієї продукції Польщі виносить тут 14.870 вагонів бараболі, або (по 3.— зол. сотнар) коло 4.461.000 зол. втрати через невідповідне використання площі.

Вправді ці обчислення наших втрат через неосвітненість навіть пересічних збору, який осягає Польща, є загально теоретичні, та проте вони звертають увагу на те, що саме в часі господарської кризи треба так господарювати, щоби без вкаду гроша, а передусім через зміну способів господарювання, дійти до кращих зборів.

Це завдання стоїть саме перед організаціями нашого села, які повинні прислухуватися до закликів і праці наших кооперативних установ та „Сільського Господаря“, які стараються, одні через збут і звищу ціну на хліборобські продукти, а останній через навчання поступового господарювання облекшити ці мимовільні втрати нашого села. **Іж. Е. Храпливий.**

Штальгельм резигнує з виборів.

БЕРЛІН, 17. III. ПАТ. Прес. бюро Штальгельму у комунікаті признає, що Гиденбург у виборах побідив у практичному змісті. Шого не змінити друге голосування, яке не матиме політ. значіння. Штальгельм годиться зректися тієї формальності.

3 життя наших установ.

Організація українських приватних службовиків.

В неділю, 18. п. м., відбувся у Львові, в залі „Української Бесіди“, XIV. Загальні Збори Союзу Українських Приватних Службовиків „СУПРУГА“. Союз видає свій власний орган „Службовець“, зате в українській загальній пресі присвячується організації наших приватних службовиків дуже мало місця. Тому хоч раз у рік, з нагоди річних Загальних Зборів тої організації, варто присвятити їй трохи уваги.

Сьогодні маємо вже тисячі наших умовних працівників — українських приватних службовиків, які наїшли свій хліб у службі пародові. Захоплені своєю працею, або частіше лише задоволені своїм куском хліба, наші приватні службовики замикалися по своїх установах і в найкращому випадку теорили свої тісні гуртки зацікавлення своєю установою. Службовики інших установ їх мало обходили, а в своїх установах вони часто перетворювалися в робочу силу, воцїло залежну від таких-же службовців на вищих щаблях служби.

З другого боку службовики отратили своє значіння у свого ділового хлібодавця — українського громадянства. Якого представники по установах знали службовиків лише з цифр їхньої заробітної платні: — чи ту платню видержує біляне установи, чи ні. Витворився стан, який дуже влучно характеризують приблизно такі слова члена надзірної ради до директора одної установи: Службовики — це так як рапі наймити: — як вони незадоволені, то повитаняйте їх і наберіть собі інших. Очевидно, що такий стан не врожив нічого доброго службовикам, але рівночасно був він дуже шкідливий і для самих установ. Наш нарід опирався в таких умовах, що не може собі дозволити на службовиків, які відсидажувалиб лише свої години служби в установах — хочби навіть на інтенсивній праці. До наших службовиків ми мусимо ставити більш вимоги, але тих вимог не можна та й недоцільно ставити до „наймитів“.

Повні життя плало менше-більше нормальним руслом і ні установи ні службовики не знали, що таке „криза“, то й трудно було зрушити службовиків до того, щоби вони вглибилися у своє становище, ба навіть, щоби подумали про свій власний інтерес у солідарності всіх службовиків. Шойно в міру того, як гіршали умови праці службовиків, як редукція працюючих сил і платень ударила по одних і нависла над другими, службовики починають спам'ятовуватися та шукати захисту у своїй професійній організації.

Правда — СУПРУГА ще в сьогодні обсягну не багато наших службовиків. Всеж таки в числі 738 членів у дні 31. XII. 1931. р. є вже досить поважне, а 109 нових членів за минулий рік наваує на досить сильний зріст зацікавлення організації і її сили. Тим більше, що СУПРУГА ще не має тої сили, щоби міг поважно заважати на долі українського службовництва та не може дати своїм членам того максимум користей, які можуть мати члени від своєї сильної професійної організації. Коротко кажучи, СУПРУГА сьогодні ще не має належного зрозуміння ні серед загалу українського громадянства, ні навіть серед українського службовництва. Відрадне в лише, що те зрозуміння постійно зростає для добра і службовництва і всього громадянства.

Тепер кілька слів про останні Загальні Збори СУПРУГА. На Збори прибуло 122-ох делегатів між ними делегати з Яворова, Перемішля, Стрия і Луцька, які заступали 88 членів з краю; разом було заступлених на зборах 282 члени організації. Головував д-р Стахів, секретарював Іж. Прокіпів, реферат про концентрацію службовицьких емеритальних фондів і допомогу безробітним членам творення вартості праці виголосив Іж. Ревковський. Видно було зацікавлення і турботу справами організації і товаришів праці. На жаль, організація побороти і назвати і навіть внутрішній організації. Якразний доказ цього дали на зборах службовики „Народньої Торговлі“.

Службовики „Н. Т.“ теорили на Зборах сильну опозицію. Не будемо тут описувати цілого вступу тої опозиції. Надіємось, що Голова Уряду СУПРУГА подбає про те, щоби подолати ту цілу справу на добро організації і залозовити службовиків „Н. Т.“. Всеж таки не можна тут вгадати, що справді трудно було збагнути і причини і гостроту тої опозиції. Бо такою причиною

Перед німецькою мораторією.

ПАРИЖ, 17. III. ПАТ. Французька преса повідомляє з Берліна: В тугешніх політико-фінансових колах панує велике занепокоєння з причини постійного спадку активності німець-

кого торговельного бізнесу. Заноситься на те, що німецький уряд буде приневолений оголосити генеральну мораторію всіх закордонних долів Німеччини.

як можна вважати домашня влітати влітати організації службовиків „Н. Т.“ повинні владати, які вони владати до СУПРУГА. Не виключено, що ціла опозиція була з'явилася і мильного розуміння значення професійної організації у службовиків „Н. Т.“ Іншими словами, це була промова загрозливого виходу з СУПРУГА, бо — повторюємо — помилки причинили для цього.

На минутий рік відано провід організації копій Раді на чолі з д-ром Карлом Кобером. Нова Рада на першому ступені засідання для 15. п. м. ухвалила наступним чином: д-р Матей Статі і д-р Ярослав Олександрівський заст. голови, Гриць Галицький секретар, інж. Роман Вітовницький старший, далішні членами Головної Ради вибрані: Ізко Лиса, д-р Михайло Матюшенко, інж. Осип Балдера, Максим Брандський, Василь Васильович, Юлія Галлерен, Олександр Черник, заступники: д-р Дмитро Брячка, Гаврило Пилипчук, інж. Роман Раковський, Семел Хлопачевський, інж. Іван Лучинський, Петро Петрич, До Провідної Комісії вибрані: Володимир Дутючий, Іван Габал, Захар Рудик, інж. Андрій Сербин, Евстахій Мурин.

При цій нагоді хотілося пригадати всім українським приватним службовикам, які ще не належать до СУПРУГА, що в їхньому власному інтересі і для добра справи, які вони служать, є належати до своєї професійної організації, якій судиться грати дуже поважну роль у житті українського народу.

Гр. Гл.

ШАРЛЬ ЖІД.

(CHARLES GIDE).

Помер найбільший сучасний економіст і теоретик — кооператор Шарль Жід. Помер той, що в політичній економії ставив обґрунтовану систему господарського соціалізму, а кооперативі ставив дати теоретично-економічні основи, творючи з неї окрему галузь науки.

„Соціалізм це не тільки звук гарного слова, чи абстрактний ідеал, як гасло свободи, рівності і братерства. Вона є фактом і фактом, який без сумніву potwierdila природні науки та історія. Це найважливіше відкриття наших часів. Факт соціалізму і взаємної залежності людей від себе з кожним днем стає всім яснійшим: є він може ідентичний зі самим поступком“ (L'École nouvelle, 1890). Отже основа, на якій М. Жід опер свої економічні праці і практичну роботу свого життя. Ці основи він проповідував словом і пером, якого був невтомним прихильником. Його життя — це життя праці і змагання, змагання до ідеалів і спроби їх реалізації.

Народився в р. 1847 у багатій родині та похитав студії на правничому факультеті. Був прихильником найбільшого стосовання теоретичної науки до практичного життя і не любив сухого теоретизування. Найбільший його твір „Основи політичної економії“ (1883), який похитав досі у 26 французьких виданнях і безлічі на інших мовах, написав, як сам казав, тому, бо несподівано сухих підручників, при яких можна було зазубнити, а мало навчитися.

Наукову кар'єру робив швидко, бо вже в р. 1874 став професором у Бордо, а від 1880 в Монпельє, у своїх родинних сторонах. Хоча рідна праця пропонує йому перенестися до Парижа, він не хоче залишити Монпельє, бо не може опуститися з тим життям, з яким зв'язаний як громадянин. Головною його журбою, поза професурою, була кооперативна. В недалекому місті Нім оселилися французькі кооператори товариство кооперативів. В ньому знаходив Жід середовище своєї праці і стає скоро живчиком теоретичної роботи цього гурту людей, який під його проводом діяв досить почесного місця у розвитку кооперативної думки під назвою „Міської кооперативної школи“. Своєю науковою працею продовжує Жід від 1900 р. на пості професора рідних високих шкіл у Парижі, давши себе їмши переконатися, що швидко працює у столиці: дасть йому можливість перевірити практичне примінення своїх ідеалів. Там теж викладає економію і кооператив, а його виклади викладають окремими книжками. В тому часі продовжує свої студії з суспільної і економічної діяльності та видає низку поважних праць (Economie sociale 1905, Histoire de doctrines économiques 1909 і ін.). Всюди не забуває за свої „соціалістичні підстави“ і їх далі теоретично розроблює. Крім того освоює разом з проф. Рістоном журналом „Revue d'Economie Politique“ (1887), якого редактором був майже до останньої миті. Уже після його публікує ще низку творів, головним з кооператив, з яких треба зазначити „Le programme cooperatiste“ (1930). Замітне, що всі його твори виходили згодом майже у двох виданнях, що говорить про їх важливість.

Пома науковою працею був практичним кооператором. В р. 1883 бачимо його між основними місцевими кооперативами в Нім, а вже в р. 1885, є головою першого конгресу французької споживчої кооперативної і там прокладає спільну програму для французької кооперативної, яка тоді об'єдналася в союз, а якою основою є: помилка партійна несправедливість і аполітичність. Згідно з поглядами Жіда кожна країна повинна соціально революційно можна заступити працю над зминою теперішнього господарського ладу на лад соціалізму, якого практичним висловом є саме кооператив. Це його становище викликало спротив у тодішніх соціалістичних політиків, які довели навіть до того, що конгрес соціалістичної партії у Парижі 1900 року висловився за повний підпорядкуванням споживчої кооперативної партійній владі. Раніше, бо вже в р. 1895, відкололися від союзу, створеного Жідом, соціалістичні кооперативні утворили окремий, партійний союз. Тепер пішла вся праця Жіда над об'єднанням французької споживчої кооперативної, що й удалося йому зробити швидко в р. 1912. Від того часу належав все до керівних органів французької споживчої кооперативної та брав участь у працях Міжнародного Кооперативного Союзу, якого був гордим прихильником.

Не забував теж, що він громадянин і відгукався на всі політичні, суспільні, а навіть церковно-релігійні питання дня, писав і викладав, полемізував і доказував, жив повним життям, не оглядаючись на свої 85 літ. Коли приходилося слухати його падає промов, диспут і реплік, які так і вивалили молодого, горючого духа в його слухачів, коли було пригнітати цілорічний постаті з живими, лагідними очима, то задишалося одне враження: що справа, яку він заступає, це його найглибше переконання, а його віра в здійснення його ідеалів мусить стати вірою тих, що його слухали.

Тому-то і його наука прийнялася скоро, не тільки серед економістів, але й серед широких народних мас, бо її практичною стороною живе діло — кооператив.

Інж. Е. Храпавний.

Голод на Радянській Білорусі.

З прикордонної смуги приходять вісті, що у плащенницькій області Радянської Білорусі населення не має досі засобів позитивної порятунку. Кооперативні мають порожні склади, бо від тяжких адекватних довод харчів. 8. березня ц. р. на шляху Хмільовичі—Убоже юрба селів задержала воєн з вантажем печива, розвезеного охороною в одну хвилину все розграбіла. Брак хліба

памітний найбільше близько жордону. 9. березня ц. р. у Глубочанах кіньмидесять селянських родин узяли приступом склади, при лічній кордонної сторони. Сотні війська, викликані на допомогу, розігнали юрбу стріляючи. При тому вбили і мужчину та з жінки. Областна влада плащенницької округи домагається, наплатити харчевих продуктів із Мінська та Москви.

Новий торговельний договір Італії зі СРСР.

„Журналь де Женев“ з 11. березня ц. р. приносить вістку про те, що між Італією і Радянським Союзом має прийти до нового торговельного договору. Його мають підписати вже в найближчих днях. У зв'язку з тим у Римі перебувають

пять від деякого часу члени особливий радянської торговельної комісії, між якими є відомий Швайцер, член радянської торговельної делегації у Німеччині.

Гітлерівці підготовляли державний переворот.

БЕРЛІН, 17. березня ПАТ. Велике враження в політичних кругах викликало офіційне оповіщення про підготовку гітлерівців до державного перевороту на день 13. березня ц. р. Ревізі в календарях гітлерівських відділів у Берліні в інших містах вислали документи та прикази, що їх мали виконати таким чином: 12. березня ц. р. у день мобілізації пробови гітлерівські відділи мали заволодіти всіма поліційними станціями, складами харчів і державними будівлями. З усіх сторін мали гітлерівці помагати на

Берлін, для опанування міста був вивантажений до подробиць. Гітлерівці мали заволодіти телефоном, телеграфом, лінійною залізницею та трамваєм. Назначили теж догляд над інформаційною службою. Гаслом бою до Берліна мали бути амплі телеграмми з головної гітлерівської команди в Мюнхені. Чимало матеріалів знайшли до часу ревізії в Шлі, де довгий час перебували гітлерівські відділи та зброялися. Знайшли чимало складів зброї.

По ювілейнім концерті „Львівського Бояна“.

УЧАСТЬ ПРОВІНЦІОНАЛЬНИХ БОЯНІВ.

З квітня „Львівського Бояна“ просить нас зазначити, що у спільних продукцій хорів на концерті взяли участь (крім львівських співочих гуртів: „Сурми“ і хору богословів) також деякі з повільніших співочих товариств, головним з повільнішого числа — Станіславський (20 осіб) та Бориславський (12) Волин, відтак по кількох членів Тернопільського, Перемишляного і Дрогобицького Боянів, а також золочівського хору Т-ва ім. Лисенка. Із позаміських членів хорів вивалилися як солісти на концерті: баритон Т. Дуб (директор „Бориславського Бояна“) і тенор д-р Палаєв з Дрогобича. На прибули зорем із якихось до притини — номінація даліш провінційальні Бояни — „Стрийський Боян“, а що даліш: львівський „Бандурист“, що від свого оснування був завжди в найтіснішому зв'язку з „Львівським Бояном“. На діло — „Бандурист“ не прислав на свято навіть короткого привітання.

Зміна адреси і зод. Можна прислати поштовою марками.

ПРИВІТИ.

З привіт 40-ліття „Львівського Бояна“ прислали Товариству привітати: ексцел. митр. Шенгінський, Мелест Мелітський і Стожольський, д-р Льонгін Озаркевич з Горького („одна з основних“), Т-во „Проміт“, „Рідна Школа“, Наукове Т-во ім. Шевченка, Національний Музей, Вільна Поміч Українського Учителства, Редація „Діла“, Т-во „Учительська Громада“ у Львові, Українське Протилежколюбне Т-во „Відродження“, Музичне Т-во ім. Лисенка у Львові, учительський збір Вишнього Муз. Інституту ім. Лисенка у Львові, філія Музичного Т-ва ім. Лисенка в Стрию і Перемишлі, Станіславський Боян, Рогатинський Боян, Долинський Боян, Перемишляний Боян, Стрийський Боян, Тернопільський Боян, Дрогобицький Боян, Бориславський Боян, Березанський Боян, Музичне Т-во „Боян“ у Бродях, Українське Т-во в Шльоні, інж. Осип Гудак із Брна, о. д-р Лев Гайка, о. д-р Омелян Стаєн, д-р. Василь Баранський, зод. Нестор Пилипковський і ін.

Міліони дітей
задають
Емульті Шкотта
своє здоров'я!

Емульті Шкотта кривить тіло та робить його міцним проти таких заразних недуг, як: грип, коклюш і т. п. У складі Емульті Шкотта є такі кошти для розвитку організму субстанції, які тонік, еліксир, фосфор і всі вітаміни. Емульті Шкотта приймає в смачку і легко страває. Однак її приймають не лише дитини. Емульті Шкотта і тому остерігається зловживати підлітком, бо Емульті Шкотта нічим не можна заступити. Можна дістати у всіх аптеках і дрогеріях вік зод. 250

КИТАЙСЬКІ ВТРАТИ ПІД ШАНГАЕМ.

ПАРИЖ, 17. Ш. ПАТ. Бюро соціальних справ міста Шангаю одержало комунікат китайського уряду в справі воєнних і цивільних страд, які потерпіли Китай підчас боїв під Шангаєм. На основі цього документу втрати в околиці Чапелі, Кінь-Ван і Ву-сун досягли 6.080 на військових осіб убитих, померх 2.000 ранених і зод. 10.000 родин, що пропали без вісти. Крім того 160.000 родин анулили із їхніх домівок в часі японської окупації або відвороту китайських військ. Матеріальні втрати обчислюють на 8 міліонів франків.

КОМІСІЯ СОЮЗУ НАРОДІВ У ШАНГАЮ.

ПАРИЖ, 17. Ш. ПАТ. Комісія, яка прибула від Союзу Народів до Шангаю під проводом Лайтона, на основі тутешніх інформацій користується великим признанням. Всі домагаються від неї ліквідації конфлікту, корисної для Китаю.

— Виклад про Зелений Клин. Перед кількома днями відбувся західом „Української Громади“ в Берліні виклад д-ра Мінка про Манджурію та Зелений Клин. Прелегент походить із Далекого Сходу, покинув там гімназію та приїхав до Німеччини щойно після більшовицького перевороту. Виклад мав характер великої безпосередності та викликав велике зацікавлення та довшу дискусію. З огляду на те було дуже бажаним, щоб д-р Мінко свій виклад оголосив у пресі, яка дуже цікавиться подіями на Далекому Сході.

— Рік тюрми за леопарда. В Берліні судив артиста-малюра Отегравона на рік в'язниці за те, що його освоєний леопард розшарпав півтретя літню дівчинку сторожних, а її маму поранив. Того леопарда чийсь підпримель показував за гроші тисячам цікавих у Берліні. та на приказ поліції зноа застопинили.

Спортові висліди.
ГАКІВКОВІ МИСТЕЦТВА ЄВРОПИ.
 У дальшій частині гаківкових мистецтв Європи, що йдуть у Берліні, відбулися такі стрічі:
 Австрія—Швейцарія 2:2 (1:0, 1:1, 0:1).
 Чехословаччина—Латвія 7:0 (3:0, 2:0, 2:0).
 Швеція—Румунія 4:0 (2:0, 1:0, 1:0).

— „Радянська Україна“ — під таким заголовком приніс берлінський щоденник „Берлінер Берешцайтунг“ з 4. березня ц. р. обширну кореспонденцію з Харкова з вірною характеристикою сучасних обставин на Радянській Україні. Зокрема яскраво схарактеризований у статті теперішній протинардянський курс більшовицької політики на Україні. При цьому кореспондент звертає увагу на велике значіння української справи та її важливу роль у будучині Східної Європи.

РИГА, 17. III. З Ковна повідомляють, що тамошніх політичних колах говорять про неське відкликання німеського посла в Ковні М.

З друкарні Вид. Спілки „Після“, Львів, Ринка 1